

תוכנית לימוד לסמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

"מורנו" להחזיר עטרה ליושנה

סמיכה לרבנות ללא היתר הוראה

Dedicated in honor of

Jacqueline and Chaim Maltz

by their loving children Michael and Rivka Reena Maltz

מכון גבוה
ללימודי היהדות
ירושלים

The Laws of Bishul (Unit #14)

הטמנה – Enveloping the food

Unit #26

Chazal instituted two *gezerot* – prohibitions, regarding enveloping – before Shabbat, and during Shabbat. Why are we more strict regarding enveloping than about leaving on the actual flame? And how does this apply to crockpots and thermoses?

א. The *gezera*

This Mishna is commonly recited in Ashkenazic communities as Shabbat begins:

מסכת שבת פרק שני משנה ז

משנה. שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עשרתם, ערבתם? הדליקו את הנר. ספק חשכה ספק אינו חשכה - אין מעשרין את הודאי, ואין מטבילין את הכלים, ואין מדליקין את הנרות. אבל מעשרין את הדמאי, ומערבין וטומנין את החמין

Bein ha'shmashot, between sunset and nightfall, one may not transgress *de'Oraita*, but Chazal allow transgressing many of their prohibitions and *gezerot*. The Mishnah says that one may החמין – envelope the hot food, implying that once night falls this would be prohibited.

Why?

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לד עמוד א

אמר רבא: מפני מה אמרו: אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשכה - גזרה שמא ירתיח. אמר ליה אביי: אי הכי, בין השמשות נמי ניגזר! - אמר ליה: סתם קדירות ורתחות הן. ואמר רבא מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסיף הבל ואפילו מבעוד יום - גזירה שמא יטמין ברמץ שיש בה גחלת. אמר ליה אביי: ויטמין! - גזירה שמא יחתה בגחלים.

רש"י מסכת שבת דף לד עמוד א

הכי גרסינן: אמר רבא מפני מה אמרו אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל - כגון צמר ומוכין. משחשכה - כדתנן במתניתין: וטומנין את החמין, טעמא - דספק חשכה, הא ודאי חשכה - אין טומנין, וסתם הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, דאילו בדבר המוסיף הבל - אפילו מבעוד יום אסור, כדתנן בפרק ד' בשבת (מז, ע"ב) אין טומנין לא בגפת כו' גזירה שמא ימצא קדרתו שנצטננה כשירצה להטמינה, וירתיחנה תחילה, ונמצא מבשל בשבת. אי הכא בין השמשות נמי ניגזר - דהא שבות מעלייתא היא, דהא איכא גזירת איסור דאורייתא, ותנא דמתניתין אית ליה דגזרו על השבות בין השמשות דקתני אין מעשרין את הודאי. רותחות הן - שסומך לבין השמשות הוא מעבירם מעל האור, וליכא למיחש לשמא נצטננה וירתיחנה. מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסיף הבל ואפילו מבעוד יום - כדתנן לקמן: לא בגפת ולא בזבל, ואף על גב דסתם הטמנה מבעוד יום הוא, דהא אסרינן משחשכה.

ברמץ - אפר המעורב בגחלים. ויטמין - דהא מבעוד יום הוא. גזירה שמא יחתה בגחלים - משחשכה, שבא לבשל הקדרה שלא בשלה כל צרכה, וגזרו אף בבישלה כל צרכה עד שיגרוף או שיקטום, והכי מסקינן בפרק כירה בשבת (לז, ע"ב) דאמר רבי: קטמה והובערה - משהין עליה חמין שהוחמו מבעוד יום כל צרכן, ותבשיל שבישל כל צרכו, וכן אמר ר' יוחנן.

חברותא שבת דף לד עמוד א

אמר רבא: מפני מה אמרו: אין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשכה, כמו צמר, למרות שאין הוא מוסיף בבישול? - גזרה שמא כשיבוא לטומנה הוא ימצאנה צוננת, וירתיח את הקדירה, ויעבור על איסור בישול בשבת. אמר ליה אביי לרבא: אי הכי, לדבריך, שיש לחשוש אפילו במטמין בדבר שאינו מוסיף הבל שמא יבוא להרתיח, על הטמנה בין השמשות נמי ניגזר שלא להטמין אז! שהרי לאיסור שבות דרבנן שהוא מחמת חשש דאורייתא גזרו בין השמשות, והראיה שאסרו אז לעשר טבל ודאי,

שהוא מחמת גזירה שלא יבואו לתקן כלים בשבת!! אמר ליה רבא לאבבי: סתם קדירות רותחות הן בשעת בין השמשות, לפי שסמוך לבין השמשות מסירים אותן מעל האש, ואין לחוש אז שמא ימצא קדירה צוננת ויבוא להרתיח אותה. ואמר רבא: מפני מה אמרו אין טומנין בדבר המוסיף הבל כמו גפת [פסולת זיתים לאחר כבישתם] וזבל, ואפילו מבעוד יום - גזירה שמא יטמין ברמץ [שהוא אפר המעורב בגחלים], לפי שיש בה גחלת. אמר ליה אבבי: ויטמין אפילו ברמץ שיש בו גחלת, ומה בכך!! שהרי מבעוד יום אין לחשוש שמא יבוא להרתיח את הקדירה, שהרי אכן מותר לו אז להרתיחה!! אמר ליה רבא: גזירה שמא יטמין מבעוד יום קדירה שלא התבשלה כל צורכה, ויחתה בגחלים לאחר חשיכה, כדי שתתבשל בשבת. ולכן גזרו שלא להטמין מבעוד יום אפילו קדירה שהתבשלה כל צורכה.

The first *gezera* prohibits enveloping the food on Shabbat, even with materials that will not add heat to the food, to remind us to be wary of how we heat our food on Shabbat.

The second *gezera* prohibits enveloping in materials that add heat, even before Shabbat, lest it is done with coals, thus averting the possible temptation of stoking the coals.

❖ **הרחבות – הגזירות לפי גירסת הריף, והאם הטמנה בשבת היא גזירה אטו בישול אחר בישול?**

Shulchan Aruch rules these *gezerot*.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנז סעיף א

אין טומנין בשבת אפילו בדבר שאין מוסיף הבל; אבל בספק חשיכה טומנין בו. ואין טומנין בדבר המוסיף הבל אפילו מבעוד יום

When we learned about *שהייה*, leaving the food on the flame when Shabbat begins (unit #24), we learned that if the food is cooked the *gezera* does not apply. According to most Rishonim, no such distinction applies to the *gezera* on enveloping the food.

❖ **הרחבות – השיטות הקושרות בין שהייה לבין הטמנה**

Why should that be? If in both cases the concern is that one might stoke the coals, why are we more strict with enveloping than we are with leaving on the flame?

טור אורח חיים הלכות שבת סימן רנז (אות ז)

ר"ת פירש שיותר יש להחמיר בהטמנה מבשהייה, לפי שמטמין לצורך מחר, וצריך חיתוי טפי שלא יתקרה, הילכך חיישינן ביה טפי

The Tur cites Rabenu Tam, saying that the enveloping is for the following day, and therefore one may be more concerned about maintaining its heat.

The Ritva cites Rabenu Tam as well, though the explanation is different:

חידושי הריטב"א מסכת שבת דף מז עמוד ב

והא דחיישינן בהטמנה שמא יחתה בגחלים אף על פי שכבר הגיע למאכל בן דרוסאי, מה שלא חששו גבי שהייה, משום דהכא, כיון שמחזר להטמינה, גלי אדעתיה דבעי ליה לתבשיל דליהוי רותח ומצומק, ואיכא למיחש שמא לא ימצאנו רותח כרצונו ויחתה בגחלים, מה שאין כן בשהייה, מניח תבשילו מגולה, וכן הסכימו רבותי ז"ל¹

Enveloping implies a greater concern about maintaining the heat than leaving on the flame. Leaving on the flame is a regular way of heating up.

Another way of looking at it: if the food is fully enveloped, but is not sufficiently maintaining the heat, what is the next step a person will take? Placing on a flame or stoking coals, etc. But if a person is instructed that the enveloping not be complete, and the heat is not sufficiently maintained, a person will first say – wait, why did I not envelope it properly in the first place? That will remind him not to go beyond enveloping the food.

If the issue is showing of great concern, or going to lengths to maintain the heat, the *gezera* might apply in other cases as well, as we will examine now.

ב. Half enveloped, half on the fire

תלמוד בבלי מסכת שבת דף מז עמוד ב

אמר רבי זירא משום חד דבי רבי ינאי: קופה שטמן בה – אסור להניחה על גפת של זיתים

רש"י מסכת שבת דף מז עמוד ב

קופה שטמן בה - שנותן בה מוכין וטומן בה קדירה.

¹ הריטב"א כתב את הדברים בשם ר"ת. בתוספות (כאן ד"ה 'במה') ובספר הישר ר"ת אומר דברים דומים, אך הם חדים יותר בלשון הריטב"א.

חברותא שבת דף מז עמוד ב

אמר רבי זירא משום חד דבי רבי ינאי: קופה מלאה מוכין יבשים שטמן בה קדירה - אסור להניחה על גפת של זיתים

A pot is inside a box lined with wool. The wool is a material that maintains heat, but doesn't add heat. Rabbi Zeira quotes a prohibition of placing the box on olive waste, which adds heat. But the olive waste is touching the box, not the pot!

חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף מז עמוד ב

בשאיין לה שולים (כלומר, אין לקופסה תחתית) ... להיות הקדרה טמונה בתוכה ומונחת על הגפת, והקדירה עצמה נוגעת בהן, והלכך הבלא דמצד אחד כהטמנה היא, כיון דמחוברת לקופה שההטמנה בתוכה, דכולה קדירה טמונה היא, וצדה אחד טמון בדבר המוסיף ומעלה הבל לכולה בתוך הקופה, אבל בשאיין הקדירה נוגעת בהן הוה ליה כעין שיהוי, ואף על פי שהקדירה טמונה בתוך הקופה ...
ואפשר שאפילו יש שוליים לה, כיון שהן נוגעין בגפת עצמו נקראת הטמנה, שאם טמן בדבר שאינו מוסיף, וטמן על הכל בדבר המוסיף – אף זה אסור

The Ramban offers two interpretations:

1. The box has no bottom, so the pot is directly on the olive waste. So the pot is fully enveloped, partially by material that adds heat and partially by material that does not add heat. This is sufficient to be considered enveloped by material that adds heat.
2. The pot is in the box. The box is on the olive waste. The pot is not touching a material that adds heat. This is considered enveloped in material that adds heat, because that the material enveloping the pot is in contact with matter that adds heat.

Rabenu Yonah suggests a bigger *chidush*.

הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף כב עמוד א

הרב רבינו יונה ז"ל כתב דאפילו מפסיק אוירא בין קדרה לגפת אסור דכי שרי שהוי על גבי כירה קטומה אף על פי שהיא מוספת הבל דוקא כשאינה מוטמנת מלמעלה ... אבל כל שהיא מוטמנת גלי דעתיה שהוא מקפיד בחמומה ... ומשום הכי אסור להשהותה על גבי כירה קטומה ועל גבי דבר המוסיף גזירה שמא יחתה, ולא התירו להשהותה אלא כשמניחה מגולה וכסויה עליה כמנהגנו בחול

As we explained earlier, the reason Chazal forbade enveloping is that such practice shows that the person is very intent on maintaining the heat. In this case, the pot is enveloped in something that does not add heat, but it is near something that does. The pot is not technically enveloped by something that adds heat, but it shows a level of concern that is similar. Therefore, despite it not technically fitting into the *gezera*, it is similar enough in spirit that it is similarly prohibited.

The Ramban rejects such expansions to the *gezera*.

חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף מז עמוד ב

בשאיין הקדירה נוגעת בהן הוה ליה כעין שהוי ואף על פי שהקדירה טמונה בתוך הקופה הטמנה לחוד ושהוי לחוד

The Ran explains that this is a conflation of שהייה and הטמנה. These are separate *gezera*. In this case, the food is enveloped in material that does not add heat, and is left near a heat source. It is in compliance with each *gezera* individually, and is permitted. He adds that this is the custom:

הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף כב עמוד א

ומנהגנו עכשיו הוא על פי סברא זו שטומנין את החמין בבגדים ובדברים שאינן מוסיפין הבל וקדרת חמין עומדת ע"ג כירה קטומה שהיא מוספת הבל ושרינן הכי משום דסבירא לן דשהוי ענין לעצמו והטמנה ענין לעצמה וכי אסרינן הכא דוקא בדלא מפסיק אוירא בין גפת לקדרה ונמצאת כולה מוטמנת

The Shulchan Aruch rules like Rabenu Yonah!

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנז סעיף ח

אף על פי שמותר להשהות קדירה על גבי כירה שיש בה גחלים, אם הוא מכוסה בבגדים, אף על פי שהבגדים אינם מוסיפים הבל מחמת עצמן, מכל מקום מחמת אש שתחתיהם מוסיף הבל (ואסור)

Rav Ovadia is more lenient:

חזון עובדיה חלק א הלכות שהייה והטמנה סעיף ג

אף על פי שמותר להשהות תבשיל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי על גבי כירה שיש בה גחלים ... אם היא מכוסה בבגדים, אף על פי שאינם מוסיפים הבל מחמת עצמם, כיוון שהאש שתחתיו גורמת תוספת הבל – יש אוסרים, ויש מתירים, והמנהג להקל.

שו"ת יביע אומר חלק ו - אורח חיים סימן לג

אף על פי שרבינו יונה אוסר ... ויש שמחמירים כמוהו ונותנים חצי חבית על הקדרה, ומכל מקום הרוב נהגו להקל כדברי הרמב"ן ז"ל, שכדאי הוא לסמוך עליו

❖ **הרחבות – בירור דברי הרב עובדיה, והיחס בין פירוש רבינו יונה והטמנה במקצת**

ג. Partial enveloping

Rabenu Tam says that 'enveloping' only applies to something that is substantially covered:

ספר הישר (חלק החידושים) סימן רל"ה

... חמין שלנו, שאנו טומנין, אף על פי שיש סביבותיו מעט רמץ כגובה אצבע, אין כאן איסור, דהטמנה משמע שמכוסה בה רובו או כולו

Rabenu Chananel says that שהייה requires grates, something that will separate the pot from the fire:

רבינו חננאל מסכת שבת דף לו עמוד א

שיהוי זה אינה הטמנה, אלא כגון כסא של ברזל והקדירה יושבת עליה והיא תלויה באבנים או כיוצא בה. אבל הטמנה על גבי גחלים דברי הכל אסור. דקיימא לן הטמנה בדבר המוסיף אסור ואפילו מבעוד יום

If שהייה only applies to food left on grates, this implies that food that is in direct contact with the coal is considered 'enveloped'!

חידושי הרשב"א מסכת שבת דף מז עמוד ב

כתבנו ... משמן של רבינו האי ורבינו חננאל ז"ל, שהטמנה במקצת הטמנה היא ואין הדבר תלוי בהטמנת כל הקדרה

The Rashba infers that according to this opinion partial enveloping is prohibited as well.

The Rema says that this term is paradoxical:

דרכי משה הקצר אורח חיים סימן רנג אות (ג)

צריך עיון, דהא לא מיקרי הטמנה אלא כשמכסהו למעלה, אבל בכהאי גוונא לא מיקרי הטמנה!

Enveloping, by its very definition, should require the pot to be enveloped, covered from all sides!

It seems that Rabenu Chananel is inferring similarly to Rabenu Yonah – 'enveloping' does not depend on how covered the pot is, but to what extent did a person invest and ensure that the food maintains its heat.

❖ **הרחבות – האם ניתן ללמוד את דברי ר"ח אחרת?**

The Shulchan Aruch quotes Rabenu Chananel! The Rema disagrees:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנג סעיף א

כל זה בענין שהה, שהקדירה יושבת על כסא של ברזל או ע"ג אבנים ואינה נוגעת בגחלים; אבל הטמנה ע"ג גחלים, לד"ה אסור הגה: ו"א דאפי' אם הקדירה עומדת ע"ג האש ממש, כל זמן שהיא מגולה למעלה לא מקרי הטמנה. ושרי: וכן המנהג

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנז סעיף ח

היכא שמעמיד קדירה ע"ג כירה או כופח שיש בהם גחלים, ואין שולי הקדירה נוגעים בגחלים, שיהוי מקרי ומותר ע"פ הדרכים שנתבארו בסימן רנ"ג

Sfardi Poskim say that the Sfardi minhag does not follow Shulchan Aruch in this matter:

שו"ת אור לציון חלק ב - הערות פרק יז - דיני שהיה וחזרה והטמנה הערה י

בשו"ע סימן רנ"ז סעיף ח' אסר לכסות בבגדים קדירה שע"ג הכירה אף קודם השבת, משום שנחשב כמטמין בדבר המוסיף הבל, וראה לעיל סימן רנ"ג סוף סעיף א', שאסר אף הטמנה במקצת, ולפי זה היה צריך לאסור לכסות את הסיר בבגדים אף בכיסוי חלקי, אלא שנהגו בזה להקל ... אפשר שסמכו בזה על הרמ"א שהטמנה במקצת לא שמה הטמנה, ואין כאן שם הטמנה כלל, ואפשר לכסות אף לכתחילה בשבת כשלא מכסה הכל. ומ"מ למעשה אין לכסות

לכתחילה בשבת אם לא כיסה לפני השבת ... וכל זה לפי המנהג שנהגו להקל בזה, מ"מ לכתחילה טוב להחמיר לפי הנראה בשיטת מרן השו"ע, ולא לכסות בבגדים, אלא באופן שאין הבגדים נוגעים בקדירה

One may infer from Rabenu Chananel that ANY contact with a hot element is already considered partial enveloping. The Beit Meir rejects the Shulchan Aruch's opinion, but explains that also the Shulchan Aruch was stringent only about coal:

בית מאיר אורח חיים סימן רנג סעיף א ד"ה "בהג"ה"

אף לשיטת הבית יוסף, דאף במגולה מלמעלה שייך הטמנה, היינו על גבי גחלים, דלא ימלט דאיזה גחלים מסבבים הקדירה והוי הטמנה במקצת ... וזה לענין הפשוט בדעתם אבל לדידי צ"ע, דאיך אפשר דבמגולה מלמעלה יהא משום הטמנה? אלא ודאי כשיטת הרמ"א

It isn't that touching a hot element is enveloping. When a pot is placed inside coal, some of the coal will ride up the sides of the pot as well. That can feasibly be recognized as enveloping. That's what Rabenu Chananel was referring to, and what Rabenu Tam was rejecting when saying that if a finger's height of coal surrounds the pot, that is not considered enveloping. Mere touch can never be considered enveloping.

❖ הרחבות - ראיות לשיטת הבית מאיר

Placing on the hotplate is not within the *gezera*, for this reason:

שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן יב אות י

מוכרחים ודאי לומר ... שאי אפשר להטמין בהם לא דמי לרמץ ... וממילא נראה שגם הנוהגים כהב"י יכולים להעמיד על גבי פח או פלאטע חשמלית כיון דאי אפשר שם להטמין [צ"ע בזמננו שאין משתמשין בגחלים רק בשלהבת של נפט או גאז וכדומה אפשר דלגמרי לא שייך כלל הדין של קדירה נוגעת בגחלים, וכדאמרן דדוקא נוגעת בגחלים רמץ וגפת וכדומה הוא דאסור משום דחשיב כמוטמן ולא בשלהבת של נפט וכדומה, אך אפשר שזה אינו ולהב"י כל המושג של הטמנה הוא לא כמו להרמ"א, וצ"ע].

The hotplate does not envelope the pot in any way. Nor can our gas flames, that have no substance, be considered 'enveloping' in any way.

We learned in unit 23 about cooking an egg on a hot roof. Why is the roof not considered 'enveloping' the egg? This proves the Beit Meir's explanation, and informs us that hotplates cannot be considered 'enveloping'.

שו"ת אור לציון חלק ב - הערות פרק יז - דיני שהיה וחזרה והטמנה הערה א

יש מי שרצה לאסור לשים סיר ע"ג פח משום הטמנה במקצת, שהרי הפח נחשב מוסיף הבל מחמת האש שלמטה, וכתב מרן בשו"ע בסימן רנ"ג סוף סעיף א' שאם נותן את הסיר ע"ג גחלים אסור משום הטמנה, ומשמע שאף שנוגע רק מלמטה אסור לדעת מרן שאוסר הטמנה במקצת, והטמנה בדבר המוסיף הבל אסור אפילו מבעוד יום ... ואינו נראה, דהנה לכאורה יש להקשות על מרן מהגמרא בשבת ל"ט ע"א מגלגלין ביצה ע"ג גג רותח, ומשמע שאף שנותן את הביצה ע"ג הגג, אין בזה איסור הטמנה, ולדעת מרן הרי היה צריך לאסור משום הטמנה במקצת! ונראה ליישב בשני אופנים –

- א. שמרן אסר משום הטמנה דוקא בגחלים, משום שהדרך שם שהסיר שוקע והגחלים גם מקיפים את הסיר מסביב, ולכן נחשב הטמנה, אבל במקום שאינו שוקע אין בזה משום הטמנה...
- ב. עוד יש לומר שבגג אין זה נחשב הטמנה, משום שאין דרך הטמנה בכך ואינו יכול להטמין בתוכו ומעתה מאותם טעמים יש להתיר גם במכסה הפח שע"ג האש, כיון שאין הסיר שוקע, וגם אין דרך הטמנה בכך.

Rav Ovadia points out another aspect: the hotplates are not the source of the heat! They are metal sheets that are *above* the heating elements!

שו"ת יביע אומר חלק ו - אורח חיים סימן לג

כל שיש הפסק מותר, וכאן חוטי החשמל שבתוך הפלאטה אויר מפסיק ביניהם לפחית העליונה של הפלאטה, וגם הפחית עצמה מפסיקה בין האש שבחוטי החשמל לקדרה

Enveloping on the fire and hotplate

The fire and hotplate add heat. Enveloping a pot that is situated on them would be enveloping in something that adds heat.

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק א סעיף סה

אסור להטמין, אפילו מבעוד יום, באופן שיוסיף חום, כגון כיסוי הקדירה בשמיכות כשהיא על גבי האש או על גבי פלטה חשמלית

Summary:

In Shabbat (34a) Rava teaches us that there are two *gezerot*:

The first *gezerah* prohibits enveloping the food on Shabbat, even with materials that will not add heat to the food, to remind us to be wary of how we heat our food on Shabbat.

The second *gezerah* prohibits enveloping in materials that add heat, even before Shabbat, lest it is done with coals, thus averting the possible temptation of stoking the coals.

Why are we more strict with enveloping than we were about leaving the food on a flame?

Tur based on Rabenu Tam: since the enveloping is generally for the following day, one may be more concerned about maintaining its heat.

Ritva based on Rabenu Tam: Enveloping implies a greater concern about maintaining the heat than leaving on the flame. Leaving on the flame is a regular way of heating up.

If the food is fully enveloped, but is not sufficiently maintaining the heat, what is the next step a person will take? Placing on a flame or stoking coals, etc. But if a person is instructed that the enveloping not be complete, and the heat is not sufficiently maintained, a person will first say – wait, why did I not envelope it properly in the first place? That will remind him not to go beyond enveloping the food.

Half enveloped, half on the fire

Rabbi Zeira (In Shabbat 47b) says that a pot is inside a box lined with wool may not be placed on olive waste, which adds heat, though the olive waste is touching the box, not the pot!

The Ramban offers two interpretations:

1. The box has no bottom, so the pot is directly on the olive waste. So the pot is fully enveloped, partially by material that adds heat and partially by material that does not add heat. This is sufficient to be considered enveloped by material that adds heat.
2. The pot is in the box. The box is on the olive waste. The pot is not touching a material that adds heat. This is considered enveloped in material that adds heat, because that the material enveloping the pot is in contact with matter that adds heat.

Rabenu Yonah suggests a bigger *chidush*:

3. The pot is enveloped in something that does not add heat, but it is near something that does. The pot is not technically enveloped by something that adds heat, but it shows a level of concern that is similar. Therefore, despite it not technically fitting into the *gezerah*, it is similar enough in spirit that it is similarly prohibited.

The Ran explains that this is a conflation of שהייה and הטמנה. These are separate *gezerot*. In this case, the food is enveloped in material that does not add heat, and is left near a heat source. It is in compliance with each *gezerah* individually, and is permitted. He adds that this is the custom:

The Shulchan Aruch rules like Rabenu Yonah, Rav Ovadia is more lenient:

Partial enveloping

Rabenu Tam says that 'enveloping' only applies to something that is substantially covered.

Rabenu Chananel says that שהייה requires grates, something that will separate the pot from the fire, implying that food that is in direct contact with the coal is considered 'enveloped'. The Rashba infers that according to this opinion partial enveloping is prohibited as well. The Shulchan Aruch rules like him.

The Rema rejects this opinion, saying that this term is paradoxical. Enveloping, by its very definition, should require the pot to be enveloped, covered from all sides! Rav Abba Shaul says that Sfarim follow the lenient ruling as well.

The Beit Meir explains that 'partial enveloping' refers to the pot sinking into the coals. If the heating element\substance is merely touching, but not covering the pot at all, no one would call that 'enveloping'!

GRSZ says that even according to the stringent opinions, placing on the hotplate is not within the *gezera*, for this reason. Rav Abba Shaul proves this from the discussion in unit #23 about cooking an egg on a hot roof.

Rav Ovadia points out another aspect: the hotplates are not the source of the heat! They are metal sheets that are *above* the heating elements!

Though it must be noted that the fire and hotplate add heat. Enveloping a pot that is situated on them would be enveloping in something that adds heat.

ד. Defining 'Enveloping'

ספר הישר לר"ת (חלק החידושים) סימן רלה

חמין שלנו שאנו טומנין, אף על פי שיש סביבותיו מעט רמץ כגובה אצבע, אין כאן איסור, דהטמנה משמע שמכוסה בה רובו או כולו

Rabenu Tam says that the *gezera* applies only to a pot that is fully (or mostly – we will revisit those words shortly) enveloped.

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל ב סעיף ה

לא נקרא הטמנה אלא כשנוגע הדבר שמטמין בו בגוף הקדירה מלמעלה ולמטה ובכל צדדיו

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק א סעיף סו

מה שאמרנו שאסור להטמין אינו אלא על ידי כיסוי הקדירה מכל צדדיה. אבל אם אינו מכסה אותה מכל צדדיה – אין כאן משום הטמנה

In Contact

May one place food in a closed oven before Shabbat begins, or is that considered enveloping?

תוספות מסכת שבת דף מח עמוד א

יש שעושיין חפירה גדולה, ועושיין בה בנין לבנים סביב מכל צד ומלמטה, ומחמין אותה היטב, וגורפין אותה, ומטמינין בה את הקדירה. ולא דמיא למטמין בדבר המוסיף הבל, דלא אסרו אלא כשמטמין ומדביק סביב הקדירה, דומיא דרמץ. אבל תנור או חפירה שיש אויר בין הדפנות לקדירה אין לאסור ... אף על פי שכל הקדירה בתוך התנור

Tosafot say that 'enveloping' is forbidden only if the substance is touching the pot, not surrounding it.

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן רנט "דיני שהייה והטמנה בקיצור"

הטמנה במוסיף הבל צריך ... תנאים לאיסורא – [א] כל הקדירה מכוסה, כמו שכתב הר"ב בסימן רנ"ג סעיף א', דלא כהמחבר שם. [ב] ודווקא מודבק בדופנותיה, הא אין מודבק שרי ... ואם אין תנאים הללו הוה ליה שהייה לחוד

Poskim use solutions that are more novel:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנז סעיף ח

אם נתן על הקדירה כלי רחב שאינו נוגע בצדי הקדירה, ונתן בגדים על אותו כלי רחב, מותר, דכיון שאין הבגדים נתונים אלא על אותו כלי רחב שאינו נוגע בצדי קדירה, אין כאן הטמנה

If the pot is covered by a lid that is too wide for the pot, covering the lid is permissible, since it will fall around and beside the pot, and will not contact the pot's sides.

Similarly, in a warming hole:

שער הציון סימן רנז ס"ק מג

אם מעמידה בגומא שנעשית על התנור ... בעינן שלא יהיה הגומא מצומצמת לפי ערך הקדירה לבד, דזה גם כן חשוב כעין הטמנה, אלא שיהיה קצת אויר מפסיק בין הקדירה לדופן הגומא

שמירת שבת כהלכתה (מהדורה תשל"ט) פרק א סעיף סו

אין איסור הטמנה אלא אם כן ייגע הכיסוי בכל צדי הקדירה ... מותר להכניס מבעוד יום את הקדירה לתוך קופסת פח המיוחדת לכך, שהיא סגורה מכל הצדדים ועומדת על גבי האש, על מנת לשמור על חום התבשיל

Top uncovered – the crockpot question

פרי מגדים אורח חיים משבצות זהב סימן רנט ס"ק ג' "הטמנה"

ומהו שיעורה שכתב הר"ב בסימן רנ"ג סעיף א' דבעינן דוקא שאין מגולה למעלה, אי כוונתו דווקא שגם פי הקדירה מכוסה, או דלמא כל שכל הקדירה טמונה אף שפיה מגולה הטמנה הוה, ומט"ז סימן רנ"ח משמע כן

The Pri Megadim ponders the Rema's specific mention of the top of the pot being kept exposed. He proves from the Taz that if the pot is sunk in the coals, that too is considered enveloped, even if the top is exposed. This would also fit Rabenu Tam's description, of the pot being "mostly" covered.

If it is considered enveloping despite the top being exposed, presumably crockpots would be considered enveloping as well!

מנחת שלמה חלק ב סימן לד תשובה ה

לא הוריתי בזה שום היתר, ואדרבה כיוון שהקדירה עם התבשיל מכוסה ומוטמנת, כולה או רובה, בתוך מכשיר חימום חשמלי, אין מעט האוויר שביניהם נחשב כאינה מוטמנת, כיוון שכך הוא הדרך לבשל אף בימות החול, ולדעתי הרי זה חשיב ממש הטמנה בדבר המוסיף הבל, ואין להקל אפילו במבושל כל צרכו ... יעצתי לו לעשות קדירה פשוטה של פח, ובכל ערב שבת יפסיקו בה בין התבשיל והמכשיר, וטוב שתהא בולטת וניכרת שהיא מפסקת ביניהם, וגם ממעטת קצת את החום היא כקטומה

The crockpot is designed to be in contact with the sides. If the top being exposed does not 'save' it from the *gezera*, crockpots cannot be used on Shabbat!

Others disagree:

Rav Wozner points out the the Rema said that if the top is exposed it cannot be considered enveloping:

שו"ת שבט הלוי חלק ט סימן נב

הנה מקושית הרמ"א בסי' רנ"ג על מש"כ ב"י ... ודאי מוכח דהכל תלוי בזה אם מכוסה גם למעלה ... ואם כי יפה העיר כ"ת מלשון ר"ת בס' הישר סי' רל"ה דדעתו דהטמנה אסורה כשמוטמן רובו או כולו, לא כשאין גחלים רק כגובה אצבע וכיו"ב, ודאי דעת ר"ת כ"ה אבל אין זה דעת הרמ"א כלל, שנמשך אחרי דברי המרדכי ושי"פ שדעתם כן ... וע"כ אומר בטח דודאי מי שרוצה להחמיר יחמיר וכמו שכתב גם כבוד דודו הגדול הגאון הגרש"ז זצלה"ה, אבל להרעיש על אלו שכן מתירים – זה אין בידינו

Rav Shterenbuch makes a broader point:

If the top is exposed, how can it be considered enveloping? There must be a distinction between the letter of the law and the spirit. The letter of the law says that you may not fully envelope. The spirit says that covering in an extreme way shows a similar level of concern. Placing the pot deeply in a coal pit is just as extreme, even if the top is technically exposed.

If the pot is fully enveloped, there is no room for leniency – it is an overt violation of the *gezera*.

But if one is proposing stringency based on the spirit, the underlying concerns must be present. This may be true in a pot that is submerged in coals. But in a crockpot there is no such concern – the heat is constantly renewed!

תשובות והנהגות כרך ג סימן קו

ומה ששואל דעתי בענין "קראק פוט" שנתפשט להשתמש בו בשבת באמריקא ועוד ארצות, ומביא שיש מגדולי הוראה שאסרו, שזהו כהטמנה בדבר המוסיף הבל אף שמגולה למעלה שדרכו כן ... נראה דאף אם נימא דמגולה למעלה עדיין הוי כהטמנה, היינו כשמוטמן לבד, אחשביה בכך להטמנה ואסור, אבל כאן שיש כאן גם חימום בכח חשמלי וסומך עלה, גם לדידיה אין כאן הטמנה גמורה, וכי האי גוונא נחשב לכירה כעיקר כוונתו כשאינו הטמנה גמורה ויש להתיר, ועכ"פ במילי דרבנן והמנהג להתיר יש להם על מה לסמוך

Summary:

Tosafot say that 'enveloping' is forbidden only if the substance is touching the pot, not surrounding it. Therefore they permitted placing food in a closed oven before Shabbat, since the pot is surrounded, but not in contact.

Based on this, Shalchan Aruch wrote that If the pot is covered by a lid that is too wide for the pot, covering the lid is permissible, since it will fall around and beside the pot, and will not contact the pot's sides.

The Rema writes that enveloping can only be considered such if the top is covered.

The Pri Megadim proves from the Taz that if the pot is sunk in the coals, that too is considered enveloped, even if the top is exposed. This would also fit Rabenu Tam's description, of the pot being "mostly" covered.

GRSZ says that crockpot is designed to be in contact with the sides. If the top being exposed does not 'save' it from the *gezera*, crockpots cannot be used on Shabbat!

Others disagree:

Rav Wozner says the Rema said that if the top is exposed it cannot be considered enveloping.

Rav Shterenbuch makes a broader point:

If the top is exposed, how can it be considered enveloping? There must be a distinction between the letter of the law and the spirit. The letter of the law says that you may not fully envelope. The spirit says that covering in an extreme way shows a similar level of concern. Placing the pot deeply in a coal pit is just as extreme, even if the top is technically exposed.

If the pot is fully enveloped, there is no room for leniency – it is an overt violation of the *gezera*.

But if one is proposing stringency based on the spirit, the underlying concerns must be present. This may be true in a pot that is submerged in coals. But in a crockpot there is no such concern – the heat is constantly renewed!

ה. Thermos

A thermos has an extra layer of glass and vacuum that helps maintain the water's heat. Is pouring into a thermos this considered 'enveloping'? Especially considering that the thermos is designed specifically for the purpose of maintaining heat!

The Poskim said that one may use a thermos on Shabbat, for two reasons:

כלי שני

תלמוד בבלי מסכת שבת דף נא עמוד א

היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא אסרו אלא אותו מיחם, אבל פינה ממיחם למיחם - מותר. השתא אקורי קא מקיר לה, ארתוחי קא מירתח לה!?

רש"י מסכת שבת דף נא עמוד א

לא אסרו - להטמין משחשיכה אלא במיחם שהוחמו בו, דהתם הוא דאיכא למיגזר שמא ירתח. אבל מפנה הוא ממיחם למיחם אחר ומטמין - זהו לשון התוספתא, והיינו נמי פינה ממיחם למיחם מותר דהשתא ליכא למיגזר שמא ירתח, דהשתא אקורי קא מיקר להו במתכונן - ארתוחי מרתח להו, בתמיה.

חברותא שבת דף נא עמוד א

היה רבי שמעון בן גמליאל מקל עוד קולא בהטמנה, ואומר: לא אסרו להטמין משחשכה, אלא אם כן התבשיל עדיין נמצא באותו מיחם שהוחם בו מעיקרא. אבל אם פינה אותו ממיחם הראשון למיחם אחר, מותר להטמין. דתו ליכא למיגזר ביה שמא ירתחו בשבת כשמתמינו. שכיון דהשתא אקורי קא מיקר [מקרר] לה בכך שמפנהו למיחם אחר, וכי ניוחש דארטוחי קא מירתח לה?

The Gemara says that the *gezera* applies to *kli rishon*, not *sheni*. Why not?

Note that Rashi writes that pouring into a *kli sheni purposely* cools the water. Can one say that about a thermos?

The Rambam, on the other hand, says that regardless of what a person is thinking, the *gezera* was established about *kli rishon*, not *sheni*.

רמב"ם הלכות שבת פרק ד הלכה ה

פינה התבשיל או המים החמין מכלי לכלי אחר – מותר להטמין הכלי האחר בשבת בדבר שאינו מוסיף ... שלא אסרו להטמין בשבת אלא דבר חם שהוא בכלי ראשון שנתבשל בו, אבל אם פינהו מותר.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנז סעיף ה

אם פינה התבשיל בשבת מקדירה שנתבשל בה לקדירה אחרת, מותר להטמינו בדבר שאינו מוסיף הבל.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צה

הנה בדבר הטמנה בכלי טערמאס בשבת ... מבואר בסימן רנ"ז סעיף ה' בפינה התבשיל בשבת מקדירה שנתבשל בה לקדירה אחרת מותר להטמינו בדבר שאינו מוסיף הבל. אבל מטעם זה הוא פלוגתא דרבוואתא, שהוא לשיטת הרמב"ם פ"ד משבת ה"ה שכתב שלא אסרו להטמין בשבת אלא דבר חם שהוא בכלי ראשון שנתבשל בו אבל אם פינהו מותר ... אבל רש"י פירש, בטעם רשב"ג שאמר דין זה 'לא אסרו אלא אותו מיחם אבל פינה ממיחם למיחם מותר השתא אקורי קא מקיר לה ארתוחי קא מירתח לה', שהוא משום דהשתא ליכא למיגזר שמא ירתיח, דהשתא אקורי קא מיקר להו, במתכוין, ארתוחי מרתח להו?!, והיה לן לאסור לרש"י דבנתינתו להטערמאס מתכוין להעמיד החום ולא לקרר!

Rav Feinstein says that this would depend on whether we interpret the Gemara like Rashi or the Rambam.

Covering food

הר"ן על הרי"ף מסכת שבת דף יט עמוד א

מכל מקום לשום כלי על התבשיל כדי לשמרו מן העכברים או כדי שלא יתטנף בעפרורית שרי שאין זה כמטמין להחם אלא כשומר וכנותן כסוי על גבי קדירה

The Ran says that only a special extra cover is considered enveloping. The regular lid etc. is not prohibited in the *gezera*.

For example – can one put food that is in aluminum foil to warm up on Shabbat? Based on the Ran, he may. Since the foil is used to protect the food, not as an extra layer to maintain heat. Shulchan Aruch rules accordingly:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן רנז סעיף ב

לשום כלים על התבשיל כדי לשמרו מן העכברים, או כדי שלא יתטנף בעפרורית, שרי, שאין זה כמטמין להחם אלא כשומר ונותן כיסוי על הקדירה

Chazon Ish applies this to a thermos: keeping food in a vessel can never be considered 'enveloping':

חזון איש אורח חיים סימן לז אות לב

נראה דמותר לערות מים ממיחם לבקבוק טרמוס בשבת, דאפילו נחשוב את הטרמוס כמוטמן במוכין, אכתי יש כאן היתר של כלי שני, ואפשר דכלי מרוצף סביבו בבגד לא חשיב הטמנה, דלא גזרו אלא להטמין את הכלי בבגד, אבל ליתן בתוך כלי אינו בכלל הטמנה, דהרי כל כלי מגן על מה שבתוכו שלא יתקרר במהרה, ולא אסרו לתת לתוך כלי!

Rav Feinstein elaborates: at what point is the enveloping happening? When the water is poured it is not yet enveloped. Once the water is poured placing the lid on top cannot be considered enveloping, it is simply protecting the water!

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן צה

ליתן להטערמאס נראה לע"ד שיש עוד טעם להתיר, דהא במה שנותן התבשיל לתוך הטערמאס עדיין לא עדיפא מכלי אחר, ורק במה שסותם אחר כך את פיה בהכסוי העומד לכך, ובזה הא ליכא איסור, דהא מותר לכסות הקדירה אף בשבת, כיון שזהו דרך שמירת הדבר גם מכמה דברים, כמו שלא ישפך ושלא יפול עפרורית וזבובים וכדומה, שלכן אף שגם משמר החום מותר

רבנות –
סימנים רנ"ז ורנ"ח

Summary

The double *gezera*

In Shabbat (34a) Rava teaches us that there are two *gezerot*:

The first *gezera* prohibits enveloping the food on Shabbat, even with materials that will not add heat to the food, to remind us to be wary of how we heat our food on Shabbat.

The second *gezera* prohibits enveloping in materials that add heat, even before Shabbat, lest it is done with coals, thus averting the possible temptation of stoking the coals.

Why are we more strict with enveloping than we were about leaving the food on a flame?

Tur based on Rabenu Tam: since the enveloping is generally for the following day, one may be more concerned about maintaining its heat.

Ritva based on Rabenu Tam: Enveloping implies a greater concern about maintaining the heat than leaving on the flame. Leaving on the flame is a regular way of heating up.

If the food is fully enveloped, but is not sufficiently maintaining the heat, what is the next step a person will take? Placing on a flame or stoking coals, etc. But if a person is instructed that the enveloping not be complete, and the heat is not sufficiently maintained, a person will first say – wait, why did I not envelope it properly in the first place? That will remind him not to go beyond enveloping the food.

Half enveloped, half on the fire

Rabbi Zeira (In Shabbat 47b) says that a pot is inside a box lined with wool may not be placed on olive waste, which adds heat, though the olive waste is touching the box, not the pot!

The Ramban offers two interpretations:

1. The box has no bottom, so the pot is directly on the olive waste. So the pot is fully enveloped, partially by material that adds heat and partially by material that does not add heat. This is sufficient to be considered enveloped by material that adds heat.
2. The pot is in the box. The box is on the olive waste. The pot is not touching a material that adds heat. This is considered enveloped in material that adds heat, because that the material enveloping the pot is in contact with matter that adds heat.

Rabenu Yonah suggests a bigger *chidush*:

3. The pot is enveloped in something that does not add heat, but it is near something that does. The pot is not technically enveloped by something that adds heat, but it shows a level of concern that is similar. Therefore, despite it not technically fitting into the *gezera*, it is similar enough in spirit that it is similarly prohibited.

The Ran explains that this is a conflation of שהייה and הַטְּמָנָה. These are separate *gezerot*. In this case, the food is enveloped in material that does not add heat, and is left near a heat source. It is in compliance with each *gezera* individually, and is permitted. He adds that this is the custom:

The Shulchan Aruch rules like Rabenu Yonah, Rav Ovadia is more lenient:

Partial enveloping

Rabenu Tam says that 'enveloping' only applies to something that is substantially covered.

Rabenu Chananel says that שהייה requires grates, something that will separate the pot from the fire, implying that food that is in direct contact with the coal is considered 'enveloped'. The Rashba infers that according to this opinion partial enveloping is prohibited as well. The Shulchan Aruch rules like him.

The Rema rejects this opinion, saying that this term is paradoxical. Enveloping, by its very definition, should require the pot to be enveloped, covered from all sides! Rav Abba Shaul says that Sfarim follow the lenient ruling as well.

The Beit Meir explains that 'partial enveloping' refers to the pot sinking into the coals. If the heating element\substance is merely touching, but not covering the pot at all, no one would call that 'enveloping'!

GRSZ says that even according to the stringent opinions, placing on the hotplate is not within the *gezera*, for this reason. Rav Abba Shaul proves this from the discussion in unit #23 about cooking an egg on a hot roof.

Rav Ovadia points out another aspect: the hotplates are not the source of the heat! They are metal sheets that are *above* the heating elements!

Though it must be noted that the fire and hotplate add heat. Enveloping a pot that is situated on them would be enveloping in something that adds heat.

Defining enveloping

Tosafot say that 'enveloping' is forbidden only if the substance is touching the pot, not surrounding it. Therefore they permitted placing food in a closed oven before Shabbat, since the pot is surrounded, but not in contact.

Based on this, Shalchan Aruch wrote that If the pot is covered by a lid that is too wide for the pot, covering the lid is permissible, since it will fall around and beside the pot, and will not contact the pot's sides.

The Rema writes that enveloping can only be considered such if the top is covered.

The Pri Megadim proves from the Taz that if the pot is sunk in the coals, that too is considered enveloped, even if the top is exposed. This would also fit Rabenu Tam's description, of the pot being "mostly" covered.

GRSZ says that crockpot is designed to be in contact with the sides. If the top being exposed does not 'save' it from the *gezera*, crockpots cannot be used on Shabbat!

Others disagree:

Rav Wozner says the Rema said that if the top is exposed it cannot be considered enveloping.

Rav Shterenbuch makes a broader point:

If the top is exposed, how can it be considered enveloping? There must be a distinction between the letter of the law and the spirit. The letter of the law says that you may not fully envelope. The spirit says that covering in an extreme way shows a similar level of concern. Placing the pot deeply in a coal pit is just as extreme, even if the top is technically exposed.

If the pot is fully enveloped, there is no room for leniency – it is an overt violation of the *gezera*.

But if one is proposing stringency based on the spirit, the underlying concerns must be present. This may be true in a pot that is submerged in coals. But in a crockpot there is no such concern – the heat is constantly renewed!

Thermos

A thermos has an extra layer of glass and vacuum that helps maintain the water's heat. Is pouring into a thermos this considered 'enveloping'? Especially considering that the thermos is designed specifically for the purpose of maintaining heat!

The Poskim said that one may use a thermos on Shabbat, for two reasons:

a. Kli Sheni

The Gemara says that the *gezera* applies to *kli rishon*, not *sheni*.

Rashi writes that pouring into a *kli sheni purposely* cools the water. Can one say that about a thermos?

The Rambam, on the other hand, says that regardless of what a person is thinking, the *gezera* was established about *kli rishon*, not *sheni*:

Rav Feinstein says that applying this leniency to a thermos would depend on whether we interpret the Gemara like Rashi or the Rambam.

b. Covering the food

The Ran says that only a special extra cover is considered enveloping. The regular lid etc. is not prohibited in the *gezera*.

For example – can one put food that is in aluminum foil to warm up on Shabbat? Based on the Ran, he may. Since the foil is used to protect the food, not as an extra layer to maintain heat. Shulchan Aruch rules accordingly.

Chazon Ish applies this to a thermos: keeping food in a vessel can never be considered 'enveloping':

Rav Feinstein elaborates: at what point is the enveloping happening? When the water is poured it is not yet enveloped. Once the water is poured placing the lid on top cannot be considered enveloping, it is simply protecting the water!

With this we have finished the Halachot pertaining to cooking on Shabbat. Baruch Hashem!
Next we will learn about honoring and respecting Shabbat.